

Qadimgi Xitoy va Hind tamaddunlarida musiqa

Azimova Zarnigor Azamat qizi

Termiz Davlat Pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Qadimgi Xitoy va Hind tamaddunlaridagi musiqa madaniyati haqida batafsil ma'lumotlar berib o'tilgan, jumladan qadimgi Xitoy musiqasi, qadimgi hind musiqasi va ushbu xalqlarni musiqa asboblari, musiqa va diniy marosimlari hamda musiqaning zamonaviy ta'siri haqida batafsil ma'lumotlar keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Qadimgi Xitoy musiqasi, Qadimgi Hind Musiqasi, guqin, erhu, pipa, dizi, Sitar, tabla, veena, Veda,

Kirish

Qadimgi Xitoy va Hind tamaddunlari, o'zining boy madaniyati, san'ati va ilm-fanini rivojlantirgan mamlakatlardir. Musiqa bu tamaddunlarning ajralmas qismi bo'lib, u nafaqat estetik ifoda vositasi, balki diniy marosimlar, ijtimoiy hayot va falsafiy fikrlar bilan ham bog'liqdir. Ushbu maqolada qadimgi Xitoy va Hind musiqasining tarixi, asosiy xususiyatlari va madaniy ahamiyati tahlil qilinadi.

Qadimgi Xitoy Musiqasi

Qadimgi Xitoy musiqasi miloddan avvalgi III ming yillikdan boshlab rivojlandi. Musiqaning asosiy vositalaridan biri "guqin" (uzun simli musiqa asbobi) bo'lib, u nafaqat musiqa ijro etish uchun balki ruhiy tarbiya vositasi sifatida ham ko'rilgan. Guqin musiqasining asosi Konfutsiy falsafasiga borib taqaladi, u musiqa orqali inson ruhini poklashni maqsad qilgan.

Xitoyda musiqa ikki turga bo'lingan: rasmiy (diniy) va xalq musiqasi. Rasmiy musiqalar davlat marosimlari va diniy tadbirlarda ijro etilgan bo'lsa, xalq musiqalari oddiy odamlarning hayotini aks ettirgan.

Xitoy an'anaviy musiqasi Xitoyda avlodlar uchun meros qilib qoldirilgan bo'lib qolgan turli xil musiqa janrlarini o'z ichiga oladi. Jumladan, bu atama [Qing sulolasi](#) davrida yoki undan oldin paydo bo'lgan musiqa janrlariga ishora qiladi deb taxmin qilinadi Tashqi ko'rinishiga ko'ra, janrlarni cholg'u ansambl, cholg'u

yakkaxon, teatr, shuochang, raqs musiqasi va qo‘shiq'larga ajratishimiz mumkin. Hozirda u tadqiqot va ta'lim sohasida asosiy e'tibor qaratilayotgan tasnifga allaqachon aylangan, garchi ba'zi janrlar ijroning turli shakllarini o'z ichiga olsada ular bitta toifaga kirmaydi. Janrlarni madaniy mazmuni yoki maqsadiga ko'ra ushbu turlarga bo'lishimiz mumkin: savodli musiqa, xalq musiqasi, diniy musiqa va saroy musiqasiga ham ajratish mumkin.

Qadimgi Hind Musiqasi

Hind musiqasi haqida gapirganda, "Veda" matnlariga murojaat qilish zarur. Veda matnlarida musiqa haqida ko'plab ma'lumotlar mavjud bo'lib, unda «Sama Veda»da qo'shiqlarni qanday ijro etish kerakligi to'g'risida ko'rsatmalar berilgan. Qadimgi Hindistonda musiqa din bilan chambarchas bog'langan edi: har bir diniy marosimning o'ziga xos qo'shiqlari mavjud edi.

Hind musiqasi klassik uslubda "Raga" (melodiyalar) va "Tala" (ritm) tizimlariga asoslangan. Raga - bu insonning hissiyotlarini ifodalovchi melodik tuzilmalar bo'lib, har bir raga ma'lum bir vaqtga yoki mavsumga mos keladi.

Musiqa Asboblari

Xitoy va Hind tamaddunlarida foydalanilgan musiqa asboblari o'ziga xos xususiyatlarga ega:

- Xitoy: Guqin (uzun simli), erhu (ikki simli), pipa (to'rt simli), dizi (qayta chalinadigan qush shaklidagi fluta).
- Hind: Sitar (to'rt simli), tabla (kichik baraban), veena (bir nechta simlardan iborat).

Bu asboblarni nafaqat ovoz chiqarish uchun mo'ljallangan balki ular ham san'at asarlari sifatida qadrlangan.

Musiqa Va Diniy Marosimlar

Musiqa ijtimoiy hayotdagi roli juda muhimdir. Qadimgi Xitoyda konfutschilik ta'limoti doirasida musiqa ijtimoiy ahamiyat kasb etdi; u davlat ishlarini tartibga solishda muhim vosita sifatida xizmat qildi.

Hindistonda esa musiqa diniy marosimlarda ajralmas qism sifatida mavjud edi. Har bir festival yoki diniy tadbirda maxsus qo'shiqlar ijro etilib, bu jarayon ishtirokchilarni birlashtiruvchi kuchga ega edi.

Zamonaviy Ta'siri

Bugungi kunda qadimgi Xitoy va Hind musiqalari zamonaviy san'atkorlarga ilhom manbai bo'lmoqda. Ularning an'anaviy melodiylarini zamonaviy janrlarga moslashtirish orqali yangi asarlar yaratilmoqda.

Shuningdek, globalizatsiya davrida ushbu madaniyatlarni o'rganish imkoniyatlari oshdi: turli xil festivallarda an'anaviy xitoycha yoki hindcha musiqa performanslari keng tarqalgan.

Xulosa

Qadimgi Xitoy va Hind tamaddunlaridagi musiqa madaniyati insoniyat tarixidagi muhim elementlardan biridir. U faqat san'at

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bahrom Madrimov - Musiqa tarixi (Chet el musiqasi tarixi), Toshkent 2019.
2. Wikipediya
3. Internet saytlari